

EETTISET PERIAATTEET

Uusi versio päivitetty syyskuu 2014

JOHDANTO

Erotuomarilla on urheilutapahtumassa keskeinen ja tärkeä rooli. Hän ei osallistu itse kilpailutapahtumaan, mutta hän vaikuttaa olennaisella tavalla sen läpiviemiseen. Erotuomarin tehtävänä on huolehtia siitä, että ottelu tai kilpailu sujuu sääntöjen ja urheiluhengen mukaisella tavalla. Erotuomari on reilun pelin takuumies. Ajatus koota yhteen erotuomaritoiminnan keskeiset eettiset periaatteet syntyi ja kehittyi Suomen Erotuomarien Liitossa pikkuhiljaa. Kyse ei ollut satunnaisesta oivalluksesta vaan pikemminkin jatkuvasta ajatusprosessista, jonka seurauksena varsinainen työ alkoi keväällä 2004. Hyvänä pohjana sille oli Suomen Liikunta ja Urheilun eettisen valiokunnan tuolloin luonnosasteella ollut Reilu Peli –asiakirja, joka muodostaa perustan myös SEL:n erotuomaritoimintaa koskeville eettisille periaatteille.

SEL:n eettisten periaatteiden tavoitteena on auttaa erotuomaria ymmärtämään niitä keskeisiä ja tärkeitä arvoja, joiden varaan hyvä, luotettava ja oikeudenmukainen erotuomaritoiminta rakentuu. Nämä periaatteet myötäilevät koko suomalaisen yhteiskunnan arvopohjaa ja ovat siinä mielessä yhteismitallisia myös muiden yhteiskunnallisesti hyväksyttävien toimintamallien kanssa. Tämä on tärkeää sen vuoksi, ettei erotuomaritoimintaa voida pitää muusta yhteiskunnasta erillisenä saarekkeena, vaan myös sen tulee perustua yhteisesti hyväksytyille arvoille. Käytännössä erotuomarilta vaaditaan jopa huomattavasti normaalia tarkempaa sitoutumista näihin arvoihin.

SEL:n periaatteiden tukena ovat SLU:n Reilu Peli –asiakirjan kolmetoista periaatetta. Näistä kuusi ensimmäistä muodostavat suomalaisen urheilun eettisen toiminnan kivijalan. Muut seitsemän periaatetta tarkentavat yleisiä periaatteita ja käsittelevät urheilun ja liikunnan tällä hetkellä ajankohtaisia aihealueita.

SEL:n eettiset periaatteet julkaistaan nyt kirjasena, johon sisällytetään myös SLU:n Reilu Peli –asiakirja. Tämä kirjanen pyritään jakamaan kaikille Suomen Erotuomarien Liiton noin 15.000 jäsenelle ja jatkossa kaikille jäsenliittojen järjestämään koulutukseen osallistuville uusille erotuomareille.

Toivomme, että kirjasen myötä jokainen suomalainen erotuomari oppisi entistä paremmin ymmärtämään erotuomaritoiminnan arvopohjaa sekä oman toimintansa merkitystä reilun pelin ja hyvän urheiluhengen takaajana.

OIKEUDENMUKAISUUS

Oikeudenmukaisuus on erotuomaritoiminnan tärkein kulmakivi. Urheilun lähtökohtana on aina ja kaikkialla reilu peli. Kilpailijat, olipa sitten kyse yksilöistä tai joukkueista, odottavat ottelun ratkeamista reilulla ja oikeudenmukaisella tavalla. Oikeudenmukaisuutta vaalii ja sen toteutumisesta vastaa erotuomari.

Oikeudenmukaisuuden toteuttaminen edellyttää erotuomarilta paitsi oman lajinsa sääntöjen täydellistä hallintaa, myös sen tuntemista, ”pelisilmää”. Erotuomarin on kohdeltava kaikkia kilpailijoita samojen periaatteiden mukaan. Tämä ei kuitenkaan aina tarkoita samaa kuin tasapuolisuus. Urheilussa erotuomarin on annettava paremman olla parempi, hänen tehtäviinsä ei kuulu tasoituksen antaminen heikommalle osapuolelle.

REHELLISYYS

Oikeudenmukaisuuteen kuuluu myös rehellisyys. Erotuomarin on oltava rehellinen lajiaan, kilpailijoita ja itseään kohtaan. Vain tällöin hän voi auttaa kilpailijoita pääsemään oikeudenmukaiseen lopputulokseen. Erityisen tärkeää on olla rehellinen itseään kohtaan.

Erotuomarin on osattava

hyväksyä omat puutteensa ja se, että myös hän voi tehdä huonoja tai vääriä ratkaisuja.

Pelaajat ja valmentajat kunnioittavat ja arvostavat erotuomaria, joka kykenee rehellisesti tunnustamaan omat virheensä. Tällainen erotuomari pystyy myös kehittämään itseään ja omaa toimintaansa,

sillä vanhan viisauden mukaan yksi parhaista tavoista kehittyä on ottaa oppia omista virheistään.

PUOLUEETTOMUUS

Erotuomarin on oltava puolueeton. Tämä tarkoittaa, että erotuomarin on vältettävä sellaisia henkisiä tai taloudellisia kytkentöjä kilpailijoihin tai kilpailuun, jotka saattavat vaarantaa hänen puolueettomuutensa. Itse asiassa tämäkään ei ole kylliksi. Erotuomarille ei riitä, että hän on puolueeton vaan hänen on myös näytettävä puolueettomalta. Erotuomarin on aina ja kaikessa toiminnassaan muistettava oma tehtävänsä ja asemansa, myös kentän ja ottelutapahtuman ulkopuolella.

Erotuomarin tehtävänä on pitää huoli siitä, että ottelu tai kilpailu sujuu oikeudenmukaisesti.

Jos jokin erotuomarin olemuksessa tai toiminnassa herättää epäilyksiä siitä, ettei hän ole puolueeton, myös usko erotuomarin oikeudenmukaisuuteen kärsii.

Helpoin tapa, jolla erotuomari voi menettää uskottavuuttaan muiden silmissä on liiallinen tuttavallisuus kilpailijoiden kanssa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että erotuomarin pitäisi sulkea itsensä koko tapahtuman tai lajijyhteisön ulkopuolelle. Menestyksellinen toiminta ottelun johtajana edellyttää kommunikointia kilpailijoiden, valmentajien ja järjestäjien kanssa ennen ottelua, sen aikana ja sen jälkeen.

RIIPPUMATTOMUUS

Erotuomarin on tietyillä toimintansa osa-alueilla asetettava itsensä ottelutapahtuman ulko- ja yläpuolelle. Hänellä ei milloinkaan saa olla sellaisia sidonnaisuuksia lajiin, otteluun tai osanottajiin, jotka voivat vaikuttaa hänen toimintaansa oikeudenmukaisena ja puolueettomana oikeudenjakajana. Ottelun tai kilpailun lopputuloksella ei saa olla erotuomarille mitään merkitystä.

Hänen palkkionsa ei saa millään tavalla riippua ottelun lopputuloksesta. Normaali, etukäteen sovittu erotuomarikorvaus ei vaaranna erotuomarin riippumattomuutta tai puolueettomuutta, mutta senkin osalta suorituksen pitäisi tapahtua erotuomarin pukuhuoneessa tai muussa ulkopuolisilta suljetussa paikassa. Aivan selvää on, ettei erotuomari voi lyödä vetoa ottelusta, johon hän itse osallistuu. Itse asiassa olisi parempi, jos erotuomari pidättäytyisi täysin oman lajinsa vedonlyönnistä, koska aina löytyy henkilöitä, jotka voivat epäillä erotuomarilla olevan hallussaan muilta salattua sisäpiiritietoa.

VASTUULLISUUS

Erotuomari ei ole välttämätön paha, vaan reilun pelin takuumies. Häneltä odotetaan paljon ja on lupa odottaakin, sillä onhan erotuomari monesti otteluun osallistuvista ainoa, jolle siitä maksetaan korvausta.

Erotuomarin on tunnettava vastuunsa pelistä, sen kulusta ja pelaajien turvallisuudesta.

Erotuomarin on myös osattava ottaa huomioon olosuhteet ja pelaajien ikä sekä ottelun taso ja sen merkitys pelaajille. Hänen on muistettava, että ottelu on usein pelaajalle päivän tai viikon kohokohta, johon erotuomarinkin on suhtauduttava kunnioituksella. Vastuullinen erotuomari asennoituu vakavasti koulutukseen ja pyrkii kehittämään itseään niin, että hänellä on mahdollisuus hallita kaikki hänelle

annetut erotuomaritehtävät. Vastuullisuus tarkoittaa myös sitä, että erotuomari valmistautuu otteluunsa huolellisesti ja saapuu ottelupaikalle riittävän ajoissa. Erotuomarilla on paljon vastuuta ja lukuisia tehtäviä. Niistä tärkein on kilpailijoiden turvallisuudesta huolehtiminen. Erotuomarin on tunnettava

oman lajinsa säännöt ja turvallisuutta koskevat määräykset ja noudatettava niitä tinkimättä.

Hänen on tunnettava pelisäännöt, ymmärrettävä pelin henki ja osattava lukea peliä niin, ettei pelaajien turvallisuus vaarannu, ettei kukaan saa hyötyä sääntöjen rikkomisesta ja että järjestys kentällä säilyy.

Vastuullinen erotuomari on lojaali omaa lajiaan ja kilpailun järjestäjää sekä osanottajia ja muita erotuomareita kohtaan. Hän pitää kiinni tekemistään sopimuksista ja hoitaa luotettavasti hänelle uskotut erotuomaritehtävät.

AVOIMUUS

Erotuomarin on oltava avoin ja rakentava suhtautumisessaan pelaajiin, valmentajiin, katsojiin ja toisiin erotuomareihin. Hänen on tunnustettava rehellisesti omat virheensä ja sallittava rakentavan kritiikin esittäminen. Erotuomarin on myös hyväksyttävä sellaiset kohtuulliset seuraamukset, joita erotuomaritoiminnasta vastaavat hänelle virheiden johdosta määräävät. Erotuomarikunta kokonaisuutena ei saa antaa itsestään ulkopuolisille sisäänpäin lämpiävää kuvaa. Erotuomarien luokittelut ja tehtäviin määräämiset on hoidettava avoimesti ja rehellisesti ja niin, että niiden

SUVAITSEVAISUUS

Urheilun on oltava avointa kaikille. Jokaiselle on iästä, sukupuolesta, rodusta tai kansallisuudesta riippumatta annettava yhtäläiset osallistumismahdollisuudet. Suvaitsevaisuus on osa reilua peliä. Erotuomarin tehtävänä on taata reilun pelin toteutuminen. Hänen on välittömästi puututtava havaitsemaansa vastustajaa halventavaan tai rasistisena pidettävään käyttäytymiseen.

KASVUN TUKEMINEN

Urheilu on suurelta osin nuorisotoimintaa, jossa erotuomarilla on tärkeä asema kasvattajana. Hänen on itse hallittava elämän ja yhteiskunnan ”pelisäännöt” ja ohjattava kilpailijoita käyttäytymään niiden mukaisesti. Erotuomarin tehtävänä on myös edistää kilpailijoiden sosiaalista kanssakäymistä. Junioriotteluja tuomitessaan erotuomarin on otettava huomioon Nuoren Suomen periaatteet ja tuettava niiden toteuttamista yhdessä valmentajien, joukkueenjohtajien ja muiden toimijoiden kanssa.

SOSIAALINEN MEDIA

1. SEL:n mielestä SOME on hyvä ympäristö
2. Kommentoi vain omia ajatuksiasi
3. Huomioi media ja sen suhde omaan lajiisi
4. Tarkasta tekstisi sisältö ja oikeinkirjoitus sekä vältä alatyylejä
5. Huomio some-ympäristön julkisuus ja rajattomuus

Yleiset periaatteet

1. Toisen ihmisen ja elämän kunnioitus

Toista ihmistä on kohdeltava niin kuin haluaa itseään kohdeltavan. “ Kaikki ihmisolennot syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.” (YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, 1. artikla)

2. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen

Liikunta ja urheilu edistää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

3. Vastuu kasvatuksesta

Lapselle ja nuorelle liikunta ja urheilu on tärkeä osa kasvua.

4. Avoimuus, demokratia, rehellisyys ja oikeudenmukaisuus

Kaiken liikunnan ja urheilun lähtökohta on reilu peli.

5. Kaikkien tasavertainen oikeus liikuntaan ja urheiluun

Liikunta ja urheilu edistää ja toteuttaa laaja-alaista tasa-arvoa.

6. Kestävä kehitys ja luonnon kunnioittaminen

Liikunta ja urheilu edistää kestävästä kehitystä sekä toimii ympäristökasvattajana ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen lisääjänä.

Täydentävät periaatteet

7. Monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus

Liikunta ja urheilu edistää suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä sekä ehkäisee rasismia.

8. Dopingin vastaisuus

Doping ei kuulu liikuntaan ja urheiluun.

9. Päihteiden ja lääkkeiden vastuukäyttö

Liikuntaan ja urheiluun ei liitetä tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käyttöä tai lääkeneiden väärinkäyttöä.

10. Väkivallattomuus

Liikuntakulttuuri vastustaa väkivaltaa. Tavoitteena on toiminta, jossa ei esiinny fyysistä eikä psyykkistä väkivaltaa.

11. Sukupuolisen häirinnän ehkäiseminen

Liikuntaorganisaatioissa ei hyväksytä sukupuolista tai seksuaalista häirintää tai hyväksikäyttöä.

12. Yleisön turvallisuus ja viihtyvyys

Liikunta- ja urheilutapahtumissa yleisö, kannattajat, toimitsijat, yhteistyökumppanit ja median edustajat viihtyvät ja tuntevat olonsa turvalliseksi.

13. Vastuullinen taloudenpito

Liikunnassa ja urheilussa toimitaan taloudellisesti kestäväällä tavalla.